

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О ПОРЕЗУ НА ДОБИТ ПРАВНИХ ЛИЦА

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредбама члана 97. став 1. тач. 6. и 15. Устава Републике Србије, према којима Република Србија, између осталог, уређује и обезбеђује порески систем и финансирање остваривања права и дужности Републике Србије, утврђених Уставом и законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

• *Проблеми које Закон треба да реши, односно циљеви који се постижу доношењем Закона*

Разлози за доношење овог закона садржани су првенствено у потреби стварања услова за унапређење рада слободних зона, па с тим у вези, предложено је увођење пореске олакшице (у виду умањења обрачунатог пореза за 100%) за пореског обвезника - корисника слободне зоне, под условом да у зони обавља само производну делатност. Уколико обвезник не обавља делатност искључиво у зони, пореска олакшица се утврђује само за ону добит која је остварена у зони по основу обављања производне делатности.

Такође, овим законом се омогућава и стварања услова за примену Закона о споразумном финансијском реструктурирању („Службени гласник РС“, број 36/11), према коме финансијско реструктурирање јесте поновно уређивање дужничко – поверилачких односа између привредног друштва у финансијским тешкоћама и поверилаца, које се окончава уговором о финансијском реструктурирању, а који између осталог као једну од мера предвиђа и отпуст дуга код поверилаца.

Поред тога, овим законом, као посебна врста пореских обвезника, дефинишу се правна лица која су организована као установе (сагласно прописима који уређују јавне службе), укључујући и друге облике организовања, основане у складу са посебним прописима, којима се обезбеђује остваривање права грађана, односно задовољавање потреба грађана и организација у одређеним областима, а нарочито у области образовања, здравствене заштите, јавног информисања и сл, а које, у смислу Закона, приходе остварују претежно са тржишта, са циљем изједначавања њиховог пореско – правног статуса са статусом правних лица која су основана у складу са законом који уређује привредна друштва. На овај начин прихвата се велики број иницијатива, које су у том правцу поднете Министарству финансија.

Такође, прецизира се да се на приход који нерезидентно правно лице оствари из вишка деобне стечајне масе правног лица у стечају, односно расподелом ликвидационог остатка по ликвидацији привредног друштва, обрачунава и плаћа порез по одбитку, имајући у виду да ова врста прихода проистиче из учешћа у капиталу.

Истовремено, предложеним изменама прописује се изузеће од плаћања пореза по одбитку на приходе нерезидентног правног лица остварене од камата по основу

дужничких хартија од вредности, у смислу прописа којима је уређено тржиште хартија од вредности и других финансијских инструмената, чији је издавалац Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе или Народна банка Србије, чиме се изједначава порески третман ове врсте прихода нерезидентних правних лица са пореским третманом исте врсте прихода нерезидентних физичких лица (имајући у виду да је законом којим се уређује опорезивање дохотка грађана ова врста прихода нерезидентних физичких лица изузета од опорезивања).

Такође, врши се прецизирање начина на који се у пореском билансу признаје расход по основу отписа појединачних потраживања која (сагласно прописима који уређују рачуноводство и ревизију и МРС, односно МСФИ) нису била укључена у приходе пореског обвезника.

Поред тога, врши се и усклађивање динарских износа, уместо досадашњим растом цена на мало (о чему се подаци више не објављују почев од 1. јануара 2011. године), годишњим индексом потрошачких цена, који утврђује и публикује Републички завод за статистику Србије.

У том смислу, основна садржина и циљеви који треба да се остваре доношењем овог закона су следећи:

- стварање услова за унапређење рада корисника слободних зона чиме би се подстакли циљеви програма јачања слободних зона у смислу повећања производње, извоза и девизног прилива, отварања нових радних места и сл;
- стварање услова за примену Закона о споразумном финансијском реструктурирању;
- изједначавање пореско – правног статуса других правних лица, организованих у складу са посебним прописима, а који приходе остварују претежно са тржишта, са статусом правних лица основаних у складу са законом који уређује привредна друштва;
- прецизирање у смислу да се порез по одбитку плаћа и на приходе које нерезидентно правно лице оствари из вишка деобне стечајне масе правног лица у стечају, односно расподелом ликвидационог остатка по ликвидацији привредног друштва;
- изузимање од опорезивања порезом по одбитку прихода нерезидентних правних лица остварених од камата по основу дужничких хартија од вредности, у смислу прописа којима је уређено тржиште хартија од вредности и других финансијских инструмената, чији је издавалац Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе или Народна банка Србије;
- усклађивање са основном мером инфлације у вођењу монетарне политике у Републици Србији - годишњим индексом потрошачких цена, који утврђује и публикује Републички завод за статистику Србије;
- усклађивање са висином казне која је Законом о прекршајима прописана за одговорно лице у правном лицу.

Сем тога, у циљу постизања што веће доследности у примени Закона, ради примене његових одредаба уз што мање тумачења, врше се и друге измене које су оцењене потребним за адекватнију и ефикаснију примену Закона, као и одређена правна и језичка, односно термилошка прецизирања у појединим одредбама Закона.

- *Разматране могућности да се проблеми реше без доношења Закона*

Имајући у виду да је реч о елементима система и политике јавних прихода који се, сагласно одредбама Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10 и 101/10), уводе законом, то значи да се измене и допуне тих елемената могу вршити само законом. Према томе, како се материја која се уређује овим законом односи на опорезивање добити правних лица и спада у законодавну регулативу, није разматрано, нити је било основа за разматрање њеног уређења другим законом или подзаконским актом.

- *Зашто је доношење Закона најбоље решење датог проблема*

С обзиром да се ради о законској материји, одређена постојећа законска решења једино је и могуће мењати и допуњавати доношењем закона, тј. изменама и допунама закона.

Уређивањем порескоправне материје законом, даје се допринос правној сигурности и обезбеђује доступност јавности у погледу вођења пореске политике, с обзиром да се закон као општи правни акт објављује и ствара једнака права и обавезе за све субјекте који се нађу у истој порескоправној ситуацији.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Уз члан 1. Врши се прецизирање врсте пореских обвезника у смислу да и друга правна лица основана у складу са посебним прописима (као нпр. установе, укључујући и друге облике организовања основане у складу са посебним прописима), који приходе остварују претежно продајом производа на тржишту или вршењем услуга уз накнаду, представљају пореског обвезника који порески биланс попуњава и подноси као обвезник из члана 1. став 1. Закона (на Обрасцу ПБ 1). Истом одредбом се уређује шта се, у смислу Закона, сматра претежним приходом оствареним на тржишту од продаје производа, односно вршења услуга уз накнаду.

Такође, прецизира се да су порески обвезници и недобитне организације, ако остварују приходе продајом производа на тржишту или вршењем услуга уз накнаду.

Уз члан 2. прецизира се да обвезник – друго правно лице које је основано у складу са посебним прописима, а који приходе остварује претежно продајом производа на тржишту или вршењем услуга уз накнаду, уколико подноси порески биланс као порески обвезник из члана 1. став 1. Закона, дужан је да опорезиву добит утврђује на тај начин најмање десет пореских периода.

Уз члан 3. прецизирају се услови под којима се, у пореском билансу признаје расход по основу отписа вредности појединачних потраживања која нису претходано била укључена у приходе обвезника (нпр. потраживања по основу датих аванса, односно пласмана).

Предлаже се да обвезник са статусом повериоца у поступку финансијског реструктурирања (које се спроводи у складу са законом који уређује споразумно финансијско реструктурирање привредних друштава) није дужан да испуни прописане услове како би му се у пореском билансу отпис потраживања признао као расход. Наиме, постојећим законским решењем (члан 16. Закона) прописано је да се на терет расхода обвезника признаје отпис вредности појединачних потраживања под условом да обвезник кумулативно испуни услове наведене у члану 16. Закона. Предложеним решењем предвиђа се изузетак, у смислу да у случају споразумног финансијског реструктурирања привредног друштва порески обвезник који врши отпуст дуга (у складу са наведеним законом) није дужан да, у случају отписа вредности потраживања по том основу, испуни услове прописане наведеним чланом Закона.

Уз члан 4. прописује се да обвезнику који, приликом процене билансних позиција (које спроводи у складу са прописима који уређују рачуноводство и ревизију и МРС, односно МСФИ), искаже расход по основу обезвређења свог учешћа у капиталу привредног друштва у реструктурирању у поступку приватизације, а које је стекао конверзијом потраживања од тог привредног друштва, тако исказан расход у билансу успеха се признаје и у пореском билансу.

Уз члан 5. прецизира се набавна вредност имовине (акција) стечене конверзијом потраживања од привредног друштва у реструктурирању у поступку приватизације, коју, за сврху утврђивања капиталног добитка, чини најнижа обезвређена вредност утврђена након извршене конверзије у складу са прописима који уређују рачуноводство и ревизију и МРС, односно МСФИ, осим у случају када се промена вредности (навише) исказује као приход периода у коме је вршена.

Уз члан 6. врши се прецизирање у смислу да уколико нерезидентно правно лице оставари приходе (по основу дивиденди и удела у добити у правном лицу, ауторских накнада, камата, капиталних добитака и накнада по основу закупа непокретности и покретних ствари) од резидентног правног лица, обрачунава се и плаћа порез по одбитку, при чему се, као предмет опорезивања порезом по одбитку, прецизира и приход који нерезидентно правно лице остварује из вишка деобне стечајне масе (сходно прописима о стечају), односно расподелом ликвидационог остатка по ликвидацији привредног друштва (у складу са прописима о привредним друштвима), имајући у виду да се у оба случаја ради о врстама прихода нерезидентног правног лица које произилазе из учешћа у капиталу резидентног правног лица.

Такође, овим чланом прописује се да се порез по одбитку не плаћа уколико нерезидентно правно лице оствари приходе од резидентног правног лица од камате по основу дужничких хартија од вредности, у смислу прописа којима је уређено тржиште хартија од вредности и других финансијских инструмената, чији је издавалац Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе или Народна банка Србије, чиме се изједначава порески третман ове врсте прихода нерезидентних правних лица са пореским третманом исте врсте прихода нерезидентних физичких лица (имајући у виду да је законом којим се уређује опорезивање дохотка грађана ова врста прихода нерезидентних физичких лица изузета од опорезивања).

Уз члан 7. врши се потребно прецизирање сходно извршеним изменама у члану 1. Нацрта закона.

Уз члан 8. предлаже се увођење пореског подстицаја за кориснике слободних зона који се баве производном делатношћу (у слободној зони), у смислу умањења обрачунатог пореза на добит правних лица у износу од 100%, за добит остварену обављањем делатности у слободној зони, чиме би се подстакли циљеви програма јачања слободних зона (повећање производње, извоза и девизног прилива, отварање нових радних места, повећање директних страних инвестиција, трансфер нових технологија и др.), укључујући и индиректни ефекат на целокупну привреду, преко сарадње привредних друштава из слободних зона са привредним друштвима и осталим привредним субјектима ван зоне.

Уз члан 9. врши се прецизирање одредбе члана 60. став 2. Закона, имајући у виду да се на трошкове које обвезник плаћа приликом узимања кредита од свог повезаног лица, не односи правило о трансферним ценама.

Уз члан 10. врши се потребно прецизирање сходно извршеним изменама у члану 6. Нацрта закона.

Уз члан 11. врши се усаглашавање са Законом о прекршајима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 116/08 и 111/09), према коме се за одговорно лице законом или уредбом може приписати новчана казна у износу од најмање 5.000 динара.

Уз члан 12. Ради утврђивања висине пореза који је обвезник дужан да обрачуна и плати у складу са одредбама члана 48. ст. 6. и 8, чл. 50в и 50г Закона, врши се усаглашавање са основном мером инфлације у вођењу монетарне политике у Републици Србији - годишњим индексом потрошачких цена, који утврђује и публикује Републички завод за статистику Србије. Наиме, од јануара 2011. године Републички завод за статистику Србије прекинуо је са објављивањем података о расту цена на мало и кретању индекса трошкова живота, у складу са усвојеном стратегијом развоја статистичких система од јануара 2011. године.

Уз члан 13. Прецизира се да ће се одредбе овог закона примењивати код утврђивања, обрачунавања и плаћања пореске обавезе за 2012. годину.

Уз члан 14. предлаже се да овај закон ступи на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласник Републике Србије”, с тим што ће се одредба члана 1. став 1. овог закона примењивати од 1. фебруара 2012. године.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ХИТАН ПОСТУПАК

Разматрање и доношење закона по хитном поступку, предлаже се у складу са чланом 167. Пословника Народне скупштине Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 52/10 и 13/11).

Доношење Закона по хитном поступку неопходно је због потребе усаглашавања овог закона са законом којим се уређује споразумно финансијско реструктурирање, који је у примени од 2. септембра 2011. године.

Недоношење Закона по хитном поступку могло би да има штетне последице у погледу неостваривања циља који се желео постићи применом закона којим се уређује споразумно финансијско реструктурирање, што би могло негативно да се одрази на наставак пословања привредних друштава у финансијским тешкоћама, запосленост, измиривање обавеза по основу јавних прихода од стране тих привредних друштава, као и од лица која од тих друштава остварују приходе, па самим тим и на рад других органа и организација.

Такође, доношење Закона по хитном поступку неопходно је у циљу стварања услова за унапређење рада слободних зона, имајући у виду да Законом предложено решење стимулативно утиче на обављање производне делатности у зони, у смислу повећања производње и отварања нових радних места.